

การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการในยุควิถีใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3*
THE DEVELOPMENT OF GUIDELINES FOR ACADEMIC OF NEW NORMAL
UNDER THE JURISDICTION OF OFFICE OF MAHASARAKHAM
PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA 3

นงนุช ชะมะเที¹, ลักขณา สริวัฒน์²
Nongnuch Chamatee¹, Lakkana Sariwat²
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}
Faculty of Education Mahasarakham University^{1,2}
Email: chamatee008@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และ ความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการในยุควิถีใหม่ 2) ออกแบบ สร้าง และประเมินแนวทางการบริหารงานวิชาการในยุควิถีใหม่ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูหัวหน้างานวิชาการ จำนวน 166 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและดัชนีความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการในยุควิถีใหม่โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการในยุควิถีใหม่โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาแนวทางเรียงลำดับมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษาในยุควิถีใหม่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในยุควิถีใหม่ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในยุควิถีใหม่ และด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในยุควิถีใหม่ 2. แนวทางการบริหารงานวิชาการในยุควิถีใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยการพัฒนาด้วยวงจรคุณภาพเดมมิ่ง ตามขอบข่ายการบริหารงานวิชาการทั้ง 4 ด้าน นำไปสู่การวางแผนผ่านช่องทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ การจัดการกระบวนการ ตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลผ่านรูปแบบออนไลน์ นำผลการประเมินมาวิเคราะห์เพื่อพัฒนาระบบให้ดียิ่งขึ้น สามารถปรับใช้ในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับยุควิถีใหม่ ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง พบว่าความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การพัฒนาแนวทาง; การบริหารงานวิชาการ; การบริหารงานวิชาการในยุควิถีใหม่

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to investigate the actual state, the desirable state, and the needs of academic administration in the new normal, and 2) to design, create, and assess the academic administration guidelines in the new normal. The sample group for the research consisted of 166 school directors and head of academic affairs. The research instruments were a questionnaire, an interview, and the suitability and feasibility assessment form. The statistics used in the data analysis were mean, standard deviation (S.D.), and Priority Needs Index (PNI)

The findings were as follows: 1. The actual state of academic administration in the new normal was generally at a moderate level. The desirable state of academic administration in the new normal was generally at a high level. The needs of academic administration, in descending order, were as follows: The development of internal quality assurance systems and educational standards, the development of school-based curriculum, The development of media innovation and information technology and the development of learning process in the new normal. 2. The academic administration guidelines for Mahasarakham Primary Educational Service Area Office 3 were created using the Deming Cycle according to the scope of academic administration in four areas. The guidelines lead to planning through electronic media channels, organizing processes, monitoring, following and evaluating through the online platform Assessment results are analyzed in order to develop a better system that can be adapted for use in school's academic administrations to conform to the new normal. The results of the evaluation were found that suitability and feasibility were at the highest level.

Keywords : Development of guidelines; Academic administration; Academic administration in the new normal

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

งานวิชาการเป็นงานที่สำคัญเพราะถือว่าเป็นงานหลักในการบริหารสถานศึกษาและถือเป็นหัวใจของการจัดการศึกษารวมถึงเป็นด้านที่มีการประเมินมาตรฐานจากสำนักงานประเมินมาตรฐาน การศึกษาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้ระบบบริหารคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษาประสบความสำเร็จโดยต้องจัดทำสาระของหลักสูตรที่สอดคล้องความต้องการของท้องถิ่นและผู้เรียน ประกอบกับจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 24 กล่าวคือในการจัดกระบวนการเรียนรู้ สถานศึกษาต้อง

บริหารการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงคิดเป็นทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่องการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพต้องอาศัยความร่วมมือ การมีส่วนร่วมประสานงานกันของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทั้งบุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งหากขาดความร่วมมือกันอาจทำให้การจัดการศึกษาประสบปัญหาได้ดังที่คณะกรรมการปฏิรูประบบบริหารการศึกษาในกระทรวงศึกษาธิการได้ศึกษาไว้ในปี พ.ศ. 2542 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550)

ยุควิถีใหม่(New Normal) เป็นรูปแบบการดำเนินชีวิตอย่างใหม่ที่แตกต่างจากอดีตสืบเนื่องจากมีบางสิ่งมากระทบจนแบบแผนและแนวทางปฏิบัติที่คนในสังคมคุ้นเคยอย่างเป็นปกติและเคยคาดหมายล่วงหน้าได้ต้องเปลี่ยนแปลงไปสู่วิถีใหม่ภายใต้หลักมาตรฐานใหม่ที่ไม่คุ้นเคย รูปแบบวิถีชีวิตใหม่นี้ประกอบด้วยวิถีคิด วิถีเรียนรู้ วิถีสื่อสาร วิถีปฏิบัติและการจัดการ การใช้ชีวิตแบบใหม่เกิดขึ้น หลังจากเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวงและรุนแรงอย่างใดอย่างหนึ่ง ทำให้มนุษย์ต้องปรับตัวเพื่อรับมือกับสถานการณ์ปัจจุบันมากกว่าจะรักษาวิถีดั้งเดิมหรือวนหาถึงอดีต "New Normal" ในบริบทสถานการณ์การแพร่ระบาดของ “โรคไวรัสโคโรนา 2019” ช่วงปลาย พ.ศ. 2562 ถึง พ.ศ. 2565 นั้น อธิบายได้ว่าเป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและรุนแรงจนแพร่กระจายไปในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ผู้คนเจ็บป่วยและล้มตายจำนวนมาก จนกลายเป็นความสูญเสียอย่างใหญ่หลวงอีกครั้งหนึ่งของมนุษยชาติ มนุษย์จึงจำเป็นต้องป้องกันตนเองเพื่อให้มีชีวิตรอดด้วยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดำรงชีวิตที่ผิดไปจากวิถีเดิม โดยมีการปรับพฤติกรรมการดำรงชีวิตแบบใหม่เพื่อให้ปลอดภัยจากการติดเชื้อควบคู่ไปกับความพยายามรักษาและฟื้นฟูศักยภาพทางเศรษฐกิจและธุรกิจ นำไปสู่การสรรค์สร้างสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ เทคโนโลยีใหม่ๆ มีการปรับแนวคิดวิธีทัศนวิสัยการจัดการ ตลอดจนพฤติกรรมที่เคยทำมาเป็นกิจวัตร ความคุ้นเคยอันเป็นปกติมาแต่เดิมในหลายมิติ ทั้งในด้านอาหาร การแต่งกาย การรักษาสุขภาพ การศึกษาเล่าเรียน การสื่อสารการทำธุรกิจ ฯลฯ ซึ่งสิ่งใหม่เหล่านี้ได้กลายเป็นความปกติใหม่ จนในที่สุดเมื่อเวลาผ่านไปก็ทำให้เกิดความคุ้นชินก็จะกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตปกติของคนในสังคม (สุภาภรณ์ พรหมบุตร, 2563)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 เป็นหน่วยงานที่บริหารและจัดการศึกษาให้บริการด้านการจัดการเรียนการสอนในระดับปฐมวัยและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีสถานศึกษาในสังกัด จำนวน 145 โรงเรียน มีภารกิจเร่งด่วนในการพัฒนาด้านวิชาการทั้งด้านคุณภาพของสถานศึกษา และด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยด้านคุณภาพของสถานศึกษาในสังกัดต้องมีการดำเนินการพัฒนาให้มีความเข้มแข็งด้านการบริหารงานวิชาการที่สามารถจัดการศึกษาได้อย่างเป็นระบบมีคุณภาพและประสิทธิภาพควบคู่กันไปด้วยคือต้องส่งเสริมสนับสนุนสถานศึกษาให้มีความเข้มแข็งได้เกณฑ์มาตรฐานตามที่หลักสูตรกำหนดภายใต้การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ แต่อย่างไรก็ตามผลการดำเนินงานด้านการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ยังประสบปัญหาด้านการบริหารงานวิชาการเนื่องจากผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนค่อนข้างต่ำทั้งนี้อาจเป็นเพราะ

โรงเรียนขาดความพร้อมทางด้านปัจจัย เช่น การจัดการเรียนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้ต้องมีการปรับรูปแบบการสอน ขาดแคลนสื่อการเรียนการสอน มีผู้สอนไม่ครบชั้นเรียน ผู้สอนไม่ตรงสาขาวิชาเอก รวมถึงปัญหาของสถานศึกษาและบุคลากรภายในสถานศึกษา ส่วนหนึ่งยังขาดความรู้ความเข้าใจในด้านการบริหารงานวิชาการซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาและส่งเสริมผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถได้ตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นงานด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และด้านการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ส่วนด้านบุคลากรทางการศึกษาคควรมีการส่งเสริมการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความสามารถในการจัดประสบการณ์และกระบวนการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพตามหลักสูตรกำหนด โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญตลอดจนเร่งรัดพัฒนาคุณภาพการบริหารงานบุคคลให้เอื้อต่อการยกระดับคุณภาพผู้เรียนตามความต้องการของสถานศึกษาอย่างแท้จริง และใช้มาตรการจูงใจเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกระดับ ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการในยุควิถีใหม่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3, 2564)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าการจัดการศึกษาหรือการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษานั้น ผู้บริหารโรงเรียนต้องปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาให้เป็นระบบ พร้อมทั้งกระตุ้นให้ผู้สอนพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงานสอนให้มีประสิทธิภาพผู้บริหารสถานศึกษาต้องทำอะไรในอุบัติการณ์ไม่ปกติ และวิถีการเรียนรู้ใหม่ (New normal) หลังจากเกิดเหตุการณ์โรคไวรัสโคโรนา 2019 ในครั้งนี้ เพื่อให้การจัดการศึกษายังคงพัฒนาและใช้ชีวิตตามปกติพร้อมเดินหน้าไปตามยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงและต่อเนื่องอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนสามารถบริหารไปได้และพัฒนาเต็มตามศักยภาพเทียบเท่ากับการเรียนการสอนในสถานการณ์ปกติ ซึ่งการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพมีหลายวิธีการ แต่วิธีการที่นำมาปฏิบัติแล้วเหมาะสมกับบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 คือวิธีการตามหลักวงจรคุณภาพเดมมิ่ง PDCA เนื่องจากเป็นระบบการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้พัฒนาเต็มตามศักยภาพซึ่งทุกฝ่ายต้องให้ความสำคัญและมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนตั้งแต่ การวางแผน การดำเนินงานตามแผนงานที่กำหนด การติดตามประเมินผลและการนำผลการประเมินมาแก้ไขปรับปรุง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในยุควิถีใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 เพื่อเป็นข้อมูลให้ผู้บริหารสถานศึกษา สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขและปรับปรุงพัฒนาการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการในยุควิถีใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

2.2 เพื่อออกแบบ สร้าง และประเมินแนวทางการบริหารงานวิชาการในยุควิถีใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 การศึกษาการวิจัยในครั้งนี้เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้ทราบและนำแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในยุควิถีใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 อันนำไปใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขและปรับปรุงพัฒนาการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่าง โดยการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการในยุควิถีใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูหัวหน้างานวิชาการสถานศึกษา จำนวน 166 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบจำนวนประชากรทั้งหมดกับตารางสำเร็จรูปของ Krejcie และ Morgan และใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ ระยะที่ 2 การออกแบบ สร้าง และประเมินแนวทางการบริหารงานวิชาการในยุควิถีใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 แบ่งเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ศึกษาการดำเนินงานของโรงเรียนต้นแบบที่มีผลการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ในเรื่องการบริหารงานวิชาการในยุควิถีใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูหัวหน้างานวิชาการจำนวน 6 คน โดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ตอนที่ 2 ยกร่างแนวทางและการตรวจสอบยืนยันการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการในยุควิถีใหม่ ตามวงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) โดยใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เลือกแบบเจาะจง ตอนที่ 3 การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการในยุควิถีใหม่ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและดัชนีความต้องการจำเป็น PNI

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการในยุควิถีใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง พิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อยู่ในยุควิถีใหม่ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในยุควิถีใหม่ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในยุควิถีใหม่ และด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษาในยุควิถีใหม่

สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการในยุควิถีใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด พิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้แก่ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษาในยุควิถีใหม่ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในยุควิถีใหม่ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในยุควิถีใหม่ และด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อยู่ในยุควิถีใหม่

ลำดับความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการในยุควิถีใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษาในยุควิถีใหม่ ลำดับที่ 2 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในยุควิถีใหม่ ลำดับที่ 3 ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในยุควิถีใหม่ ลำดับที่ 4 ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อยู่ในยุควิถีใหม่

สรุปผลคือ สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการในยุควิถีใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 พบว่าสภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการในยุควิถีใหม่โดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1.ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษาในยุควิถีใหม่ 2.ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในยุควิถีใหม่ 3.ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในยุควิถีใหม่ 4.ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อยู่ในยุควิถีใหม่

5.2 แนวทางการบริหารงานวิชาการในยุควิถีใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยผ่านกระบวนการพัฒนาด้วยวงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) ตามขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมนำไปสู่การวางแผนการทำงานโดยการประชุมผ่านช่องทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ มีการจัดระบบกระบวนการและแบ่งหน้าที่ดำเนินงานผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ช่องทางต่างๆ ตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลผ่านรูปแบบออนไลน์ และนำผลการประเมินที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อพัฒนาระบบให้ดียิ่งขึ้นและสามารถปรับใช้ในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับการเรียนรู้อยู่ในยุควิถีใหม่ อันเกิดจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารงาน

วิชาการในยุควิถีใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 จากการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของแนวทางการบริหารงานวิชาการในยุควิถีใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 พบว่า

สภาพปัจจุบันของแนวทางการบริหารงานวิชาการในยุควิถีใหม่ อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 แม้ว่าผู้บริหารได้ให้ความสำคัญกับการบริหารงานวิชาการมาเป็นอันดับแรกแต่ผู้เรียนยังคงมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนค่อนข้างต่ำ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาขาดความพร้อมทางด้านปัจจัยในการจัดการเรียนการสอนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้ต้องมีการปรับรูปแบบการสอน ประกอบกับขาดแคลนสื่อการเรียนการสอนที่จำเป็นกับการเรียนในรูปแบบวิถีใหม่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 (2564) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รุ่งสรรค์ พรหมมา (2563) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารสำหรับการจัดการศึกษาในวิถีการเรียนรู้ใหม่ (New normal) ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 3 พบว่าสภาพปัญหาการบริหารจัดการการศึกษาในวิถีการเรียนรู้ใหม่ (New normal) ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 3 พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดสอดคล้องกับงานวิจัยของ Joseph (2012) ได้ทำการวิจัยเรื่องสภาพปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาและโรงเรียนมัธยมศึกษาในประเทศอังกฤษผลการวิจัยพบว่าปัญหาที่เกิดขึ้นในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการคือ ด้านของความโปร่งใสของผู้บริหารที่ไม่สามารถตรวจสอบได้จากภายนอกและความขัดแย้งของบุคลากรในสถานศึกษาที่ไม่มีความร่วมมือร่วมใจกันในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ส่งผลทำให้เกิดปัญหาในการบริหารงานวิชาการ

สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการในยุควิถีใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยภาพรวมมีสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการในยุควิถีใหม่ ตามขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 เล็งเห็นความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ เพื่อต้องการที่จะส่งเสริมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน รวมทั้งมีการส่งเสริมการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้แข่งขันได้ในเวทีสากล ทั้งนี้ต้องอยู่ภายใต้บริบทของพื้นที่และการสนับสนุนบุคลากรทั้งระบบสู่การเป็นครูในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 (2564) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ 1. ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษาในยุควิถีใหม่ 2. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ในยุควิถีใหม่ 3. ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในยุควิถีใหม่ 4. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในยุควิถีใหม่ สอดคล้องกับแนวคิดของ กฤตยา จุลละมณฑล (2557) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารงานวิชาการว่า การบริหารงานวิชาการเป็นงานหลักของสถานศึกษาเป็นภารกิจสำคัญในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเพราะการจัดการศึกษาเป็นการวางพื้นฐานสอดคล้องกับGrossman (2009) ได้ศึกษาวิจัย แนวทางการบริหารงานวิชาการที่เป็นเลิศ เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการที่เป็นเลิศของสถานศึกษาการพัฒนาทางวิชาการของสถานศึกษาให้มีแนวทางการดำเนินงานที่ดีต้องดำเนินการโดยการพัฒนาผู้สอนให้เป็นครูมืออาชีพ นโยบายของรัฐต้องแน่นอน การปรับปรุงวิธีการสอนของผู้สอน สนับสนุนให้ผู้สอนได้รับการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิผลโดยนำวิธีการที่ดีที่สุดมาใช้จะเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ตลอดจนการสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรในการพัฒนาผู้สอน จะทำให้การจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษามีประสิทธิภาพมากขึ้น

6.2 ผลการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการในยุควิถีใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 พบว่าจากผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ซึ่งสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการบริหารงานวิชาการ มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ซึ่งได้กำหนดวิสัยทัศน์ด้วยการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาควบคู่กับการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษาส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้มีการวัดผลและประเมินผล ตลอดจนพัฒนาสื่อแหล่งเรียนรู้ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา สู่วิถีที่เป็นเลิศ พันธกิจส่งเสริมและพัฒนากการบริหารงานวิชาการสอดคล้องกับนโยบายของทางกระทรวงศึกษาธิการ นำไปสู่การวิเคราะห์จัดทำแนวทางการบริหารงานวิชาการในยุควิถีใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. หลักการ 2. วัตถุประสงค์ 3. ระบบกลไกดำเนินการ 4. วิธีดำเนินการ มี 4 ด้าน 4.1) ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษาในยุควิถีใหม่ 4.2) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในยุควิถีใหม่ 4.3) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในยุควิถีใหม่ 4.4) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในยุควิถีใหม่ 5. เงื่อนไขความสำเร็จโดยยึดหลักการบริหารงานแบบ PDCA ตามแนวความคิดของ เดมมิ่ง (Deming in Mycoted. 2004) กล่าวว่า การจัดการอย่างมีคุณภาพเป็นกระบวนการที่ดำเนินการต่อเนื่องเพื่อให้เกิดผลผลิตและบริการที่มีคุณภาพขึ้นโดยหลักการที่เรียกว่า วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สอดคล้องกับแนวคิดของ ถวัลย์ มาศจรัส (2546) ได้กล่าวว่าในช่วงของการปฏิรูปการศึกษา นวัตกรรมในการบริหารงานเพื่อก้าวไปสู่ความสำเร็จเรื่องหนึ่งที่มีการนำเสนอมาใช้ในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผลเป็นอย่างดีก็คือกระบวนการบริหารงานด้วยวงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) เนื่องจากวงจรคุณภาพเดมมิ่งเป็นทั้งปรัชญา นวัตกรรมและเป็นต้นธารภูมิปัญญา หรือเป็นศาสตร์ใหญ่ของวงจการบริหารในปัจจุบัน โดยการสร้างแนวทางการบริหารงานวิชาการ สอดคล้องกับแนวคิดของ Everard (1990) ที่เสนอว่าองค์ประกอบแนวทางที่ดีต้องประกอบด้วย หลักการและแนวความคิด บริบท วัตถุประสงค์ กระบวนการดำเนินงานและเงื่อนไขสอดคล้องกับ

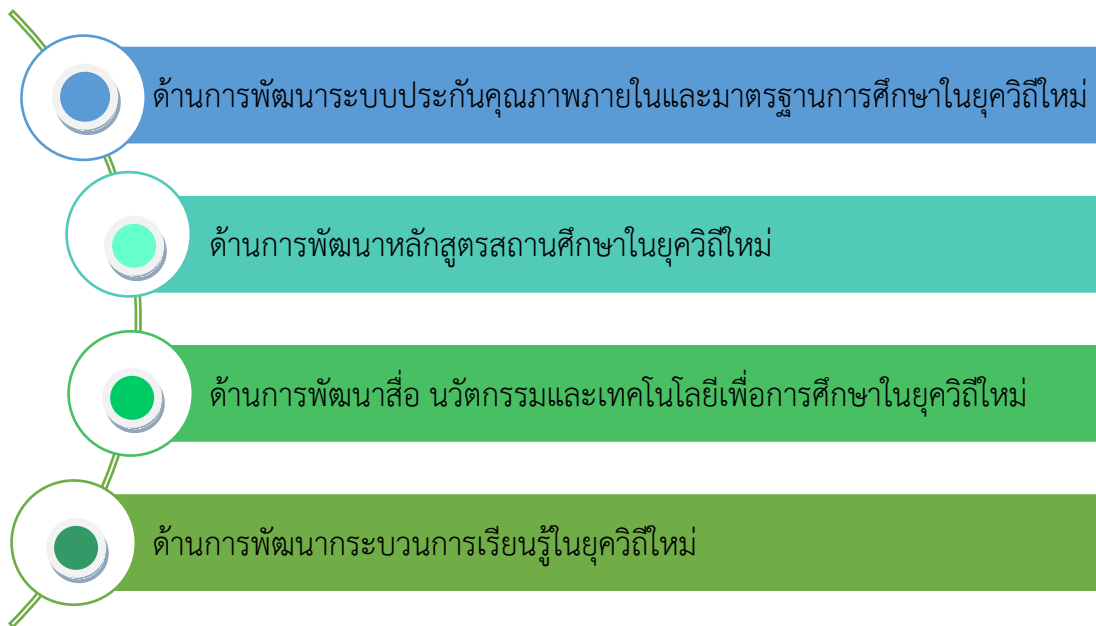
มารุต พัฒนาผล (2557) เสนอองค์ประกอบของแนวทาง ว่าคือหลักการ วัตถุประสงค์ของแนวทาง ระบบกลไก วิธีดำเนินงาน และเงื่อนไขความสำเร็จ และสอดคล้องกับ ชัยยุทธ บุญเติม (2564) ได้พัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งประกอบด้วยหลักการ วัตถุประสงค์ ระบบกลไกดำเนินการ วิธีดำเนินการ และเงื่อนไขความสำเร็จ นอกจากนี้ ผลการศึกษาการบริหารงานวิชาการของสถานที่เป็นที่ยอมรับและแบบวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิแล้วทำการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจัดทำเป็นแนวทางการบริหารงานวิชาการในยุควิถีใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ทั้งนี้เนื่องมาจากการดำเนินการสร้างแนวทางมีการจัดสนทนากลุ่มโดยผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 7 ท่าน ประกอบกับการสังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนของการบริหารงานวิชาการในยุควิถีใหม่ และการสร้างแนวทางซึ่งเป็นไปตามกระบวนการวิจัย อีกทั้งกระบวนการต่างๆก่อนที่จะได้มาซึ่งแนวทางที่สมบูรณ์ ได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความรู้และความสามารถในด้านการบริหารงานวิชาการในยุควิถีใหม่เป็นอย่างดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kenneth (2010) ได้ทำการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาของระบบการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาเพื่อเพิ่มคะแนนผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ประเทศสหรัฐอเมริกาพบว่า การออกแบบระบบการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนให้เป็นระบบและดำเนินการตามระบบมีการประเมินระบบ และพัฒนาระบบการบริหารงานวิชาการอยู่เสมอ จะส่งผลให้คะแนนผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนเพิ่มสูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Misty (2007) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาในเมืองในหนึ่งตำบลในรัฐเวอร์จิเนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนที่ได้มุ่งเน้นการพัฒนาระบบการบริหารงานวิชาการโดยให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ ช่วยส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ที่ดีขึ้นและสูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Smith (2007) ได้ศึกษาวิจัย ความสัมพันธ์ของการบริหารงานวิชาการกับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนประถมศึกษาในเขตเมืองเท็กซัส ประเทศสหรัฐอเมริกา ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยที่โรงเรียนที่มีระบบการบริหารงานวิชาการที่ดีจะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนดีขึ้นด้วย

ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารงานวิชาการในยุควิถีใหม่ พบว่ามีความเหมาะสมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดและความเป็นไปได้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาแนวทางตามกระบวนการที่ดี มีจุดมุ่งหมายเพื่อจะแก้ไขปัญหาและพัฒนาแนวทางให้ดีขึ้นและมีวิธีการพัฒนาที่หลากหลายบนพื้นฐานของหลักการและทฤษฎีที่ถูกต้อง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541) โดยแนวทางที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นมีหลักการและทฤษฎีรองรับพร้อมทั้งได้รับการชี้แนะจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ ตลอดจนได้รับการปรับปรุงแก้ไข สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับ รังสรรค์ พรหมมา (2563) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารสำหรับการจัดการศึกษาในวิถีการเรียนรู้นิวโนมัล (New normal) ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 พบว่า ผลการประเมินแนวทางการบริหารสำหรับการจัดการศึกษาในวิถีการเรียนรู้ใหม่ (New normal) ในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับ จรรยาภรณ์ ภูกลาง (2564) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 พบว่า ผลการประเมินแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขนาดเล็ก โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดและมีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

7. องค์ความรู้ใหม่

จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการในยุควิถีใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ซึ่งได้แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการทั้งสิ้น 4 ด้าน ได้แก่ 1.ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษาในยุควิถีใหม่ 2.ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในยุควิถีใหม่ 3.ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในยุควิถีใหม่ 4.ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในยุควิถีใหม่

ภาพที่ 1 แนวทางการบริหารงานวิชาการในยุควิถีใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ควรมีนโยบายสร้างความเข้าใจร่วมกับบุคลากร ท้องถิ่น ชุมชนในการจัดการศึกษา เช่น การรับฟังข้อคิดเห็น การประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อกำหนดความต้องการและวางแผนพัฒนา เพื่อการแก้ปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม

8.1.2 ควรมีนโยบายเสริมสร้างทักษะการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของครู เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา จะต้องให้ความสำคัญและเสริมสร้างให้เกิดความเข้าใจ มีการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่องจึงจะประสบผลสำเร็จ

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ผลจากการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการในยุควิถีใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ทั้ง 4 ด้าน หน่วยงานที่จะนำแนวทางไปปรับใช้ควรศึกษาสภาพปัญหา บริบทในเขตพื้นที่ศึกษานั้นๆ ให้เหมาะสมกับหน่วยงานเสียก่อน ดังเช่น ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ผู้บริหารควรคำนึงถึงบริบทของท้องถิ่นและเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องได้ร่วมกันประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อจัดทำเป็นหลักสูตรสถานศึกษาที่สมบูรณ์ต่อไป

8.2.2 ผู้บริหารควรจัดทำคู่มือการประเมินผลของโรงเรียน ทบทวนคุณภาพการศึกษาในยุควิถีใหม่ โดยดำเนินการประชุมวิเคราะห์ ประเมินและสรุปผลทุกเดือนอย่างจริงจังต่อเนื่อง

8.2.3 ผู้บริหารควรมอบหมายให้ผู้สอนได้ศึกษาผู้เรียนเป็นรายบุคคล มีบันทึกความก้าวหน้าของผู้เรียนเป็นระยะ 1 สัปดาห์ และ 1 เดือน เพื่อประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียน

8.2.4 สถานศึกษาควรมีการมอบหมายภาระงานให้ชัดเจนกับบุคลากร ควรมีการจัดฝึกอบรมเพื่อทักษะความชำนาญในการปฏิบัติงานด้านต่างๆ ในเท่าทันการเรียนรู้ในยุควิถีใหม่

8.3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรมีการวิจัยและพัฒนา รูปแบบแนวทางการบริหารงานวิชาการในยุควิถีใหม่ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเฉพาะด้าน เช่น ด้านหลักสูตร

8.3.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานด้านวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับรางวัลหรือประสบความสำเร็จในการบริหารงาน เพื่อจะได้ทราบถึงปัจจัยสำคัญที่ทำให้สถานศึกษาประสบผลสำเร็จได้

9. บรรณานุกรม

ชัยยุทธ บุญเต็ม. (2564). แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา อำเภอพิบูลมังสาหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม ศึกษาอุบลราชธานี เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร และพัฒนาการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- มารุต พัฒผล. (2557). **การจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างการรู้คิด และความสุขในการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ : จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.
- รังสรรค์ พรหมมา. (2563). **แนวทางการบริหารสำหรับการจัดการศึกษาในวิถีการเรียนรู้ใหม่ (New Normal) ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 3**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3. (2564). **รายงานการสังเคราะห์ รายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2564**. สืบค้นเมื่อ 6 กรกฎาคม 2565. จาก <http://www.mkarea3.go.th>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). **ประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียน ประถมศึกษา**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- Deming, E.W. (1995). **Out of the Crisis**. Cambridge : Massachusetts Institute of Technology.
- Everard, B. and Morris, G. (1990). **Effective school management**. 2nd ed. London : Hollen Street Press.
- Goodman, R. and others. (2003). Using the Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ) to Screen for Child Psychiatric Discipline in a Community Samples. **Dissertation Abstracts International**. 65(10). 11178-A.
- Joseph, K. (2012). Academic Optimism and Community Engagement in USA Schools. **Journal of Educational Management**. 26(5). 77-78.
- Misty, M.K.. (2007). Academic Optimism and Community Engagement in Urban Schools. **Journal of Educational Administration**. 49(5). 542-562.
- Smith, P.A.. (2007). Academic Optimism and Student Achievement in Urban Elementary Schools. **Journal of Educational Administration**. 45(5). 556–568.